पंडीत दीनदयाळ उपाध्याय घरकुल जागा
खरेदी अर्थसहाय योजना सुरू करण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांकः प्रआयो-२०१७/प्र.क्र.६०/योजना-१०
बांधकाम भवन, २५ मर्झबान रोड,
फोर्ट, मुंबई- ४०० ००१
तारीख: १४ जुलै, २०१७.

वाचा :- (१) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्र.इंआयो-२०१५/प्र.क्र.२००/योजना-१०, दिनांक ३० डिसेंबर, २०१५.
(२) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्र.पीएमएवाय-जी-२०१६/प्र.क्र.३३३/योजना-१० दिनांक १४ ऑक्टोबर, २०१६.

प्रस्तावना-

केंद्र शासनाने इंदिरा आवास योजनेचे स्वरूप बदलून प्रधान मंत्री आवास योजना (ग्रामीण) सुरू करण्याचा निर्णय घेतला. त्या अनुषंगाने सदरची योजना राज्यात राबविण्याचा निर्णय संदर्भाधीन क्र.२ येथील शासन निर्णयान्वये घेण्यात आला आहे. इंदिरा आवास योजना ऐवजी प्रधान मंत्री आवास योजना (ग्रामीण) असा नावात झालेला बदल, बदलेले लाभार्थी निवडीचे निकष, जागा उपलब्ध करून देण्याच्या योजनेत झालेले बदल तसेच राज्य शासनाच्या विविध विभागांच्या घरकुल योजनांचे बदलेले निकष यासर्व बाबी विचारात घेऊन "पंडीत दीनदयाळ उपाध्याय घरकूल जागा खरेदी अर्थसहाय्य योजना" च्या संदर्भाधीन क्रमांक १ येथील शासन निर्णय अधिक्रमित करून सुधारीत शासन निर्णय निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

केंद्र पुरस्कृत प्रधान मंत्री आवास योजना-ग्रामीण व राज्य पुरस्कृत अन्य ग्रामीण घरकुल योजनेतील घरकुल पात्र लाभार्थी केवळ जागे अभावी घरकुलाच्या लाभ मिळण्यापासून वंचित आहेत, ही बाब विचारात घेऊन "पंडीत दीनदयाळ उपाध्याय घरकूल जागा खरेदी अर्थसहाय्य योजना" सुरू करण्यात आली आहे. ही योजना केंद्र पुरस्कृत प्रधान मंत्री आवास योजना (ग्रामीण) व राज्य पुरस्कृत

ग्रामीण घरकुल योजनेतील घरकुल पात्र परंतु घरकुल बांधकामासाठी जागा उपलब्ध नसलेल्या लाभधारकांना लागू राहील.

केंद्र पुरस्कृत प्रधान मंत्री आवास योजना (ग्रामीण) व राज्य पुरस्कृत ग्रामीण घरकुल योजनेतील घरकुल पात्र परंतु घरकुल बांधकामासाठी जागा उपलब्ध नसलेल्या कुटुंबांना जागा खरेदी करण्यासाठी रू.५०,०००/- पर्यंत अर्थसहाय्य उपलब्ध करून देण्यात येईल.

<u>जागेची उपलब्धता</u>

(अ) प्रधान मंत्री आवास योजना (ग्रामीण) अंतर्गत २५ चौ.मी. घरकुलाचे बांधकाम करण्याच्या सूचना आहेत. या व्यतिरिक्त इतर मुलभुत सुविधा यासाठी घरकुलाच्या सभोतालची जागा गृहीत धरल्यास साधारणपणे ५०० चौ.फूट जागेमध्ये घरकुलाचे बांधकाम करणे शक्य आहे. त्यानुसार घरकुल बांधकामासाठी ५०० चौ.फूटापर्यंत जागा प्रति लाभार्थी खरेदी करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

(ब) मोठया ग्रामपंचायती तसेच शहरा शेजारील ग्रामपंचायतीमध्ये जागेचे जास्त दर व जागेची कमी उपलब्धता विचारात घेता, ५०० चौ.फूटापर्यंत जागेत स्थानिक प्राधिकरणाच्या बांधकामाच्या नियमावलीनुसार दोन किंवा तीन लाभार्थ्यांच्या संमतीने दोन मजली (G+१) किंवा तीन मजली (G+२) इमारत बांधण्यासाठी प्रति लाभार्थी रू.५०,०००/- पर्यंत अर्थसहाय्य जागा खरेदीसाठी अदा करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

वरील (अ) व (ब) मध्ये जर प्रत्यक्ष जागेचे क्षेत्रफळ हे प्रति लाभार्थी ५०० चौ.फूटापर्यंत असल्यास प्रत्यक्ष जागेची किंमत किंवा रू.५०,०००/- यापैकी जे कमी असेल तेवढे अर्थसहाय लाभार्थ्यांस देण्यात येईल. जागेची किंमत रू.५०,०००/- पेक्षा जास्त असल्यास व त्यावरील रक्कम लाभार्थी स्वत: देण्यास तयार असल्यास त्यास या योजनेचा लाभ देण्यात येईल.

प्रधान मंत्री आवास योजना (ग्रामीण) अंतर्गत घरकुल पात्र परंतु घरकुल बांधकामासाठी जागा उपलब्ध नसलेल्या लाभार्थ्यांना जागा खरेदी करण्यासाठी अनुदान देण्याकरिता सर्व साधारण

प्रवर्गाकरिता ग्राम विकास विभागाच्या नियतव्ययातून, अनुसूचित जाती प्रवर्गाकरिता सामाजिक न्याय विभागाच्या विशेष घटक योजनेतून व अनुसूचित जमाती प्रवर्गाकरिता आदिवासी विकास विभागाच्या जन जाती क्षेत्र उपयोजना व जन जाती क्षेत्राबाहेरील उपयोजनेअंतर्गत निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल. तसेच अन्य राज्य पुरस्कृत ग्रामीण घरकुल योजनेतील घरकुल पात्र परंतु घरकुल बांधकामासाठी जागा उपलब्ध नसलेल्या लाभार्थ्यांना संबंधित विभागाकडून निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल. राज्यातील सर्व ग्रामीण घरकुल योजना या विभागाच्या अधिपत्याखालील जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणामार्फत राबविण्यात येत असल्याने अशा सर्व योजनांचे नियंत्रणाचे काम ग्राम विकास विभाग हा राज्य व्यवस्थापन कक्ष-ग्रामीण गृहनिर्माण या शिखर यंत्रणेमार्फत काम करेल.

घरकुल बांधकामासाठी स्वत:ची जागा नसलेल्या केंद्र पुरस्कृत प्रधान मंत्री आवास योजना (ग्रामीण) व अन्य राज्य पुरस्कृत ग्रामीण घरकुल योजनेतील घरकुल पात्र परंतु घरकुल बांधकामासाठी जागा उपलब्ध नसलेल्या लाभार्थ्यांना जागा उपलब्ध करून देण्यासाठी खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे-

गट विकास अधिकारी	अध्यक्ष
नायब तहसिलदार	सदस्य
उप अभियंता	सदस्य
तालुका निरीक्षक, भूमि अभिलेख	निमंत्रक
उप निबंधक (नोंदणी)	निमंत्रक
City Survey officer	निमंत्रक
सहायक प्रकल्प अधिकारी (एकात्मिक आदिवासी प्रकल्प कार्यालय)	निमंत्रक
विस्तार अधिकारी (समाज कल्याण)	निमंत्रक
विस्तार अधिकारी (पंचायत)	सदस्य सचिव

सदर समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे असेल-

अ	जागा हस्तांतरण योग्य असल्याबाबत खात्री करणे.
ब	जागेचे दर प्रचलित कार्यपध्दतीचा अवलंब करून निश्चित करणे.
क	लाभार्थ्यांच्या नावे खरेदी प्रक्रिया पार पाडण्यासाठी समन्वय साधणे.

ड	लाभार्थ्यास रू.५०,०००/- च्या मर्यादेत म्हणजेच जागेची प्रत्यक्ष किंमत व रू.५०,०००/- यापेक्षा जे कमी असेल त्याप्रमाणे मोबदला उपलब्ध करून देणे. यामध्ये स्टॅम्प डयूटी व जागा हस्तांतरणासाठी नियमाप्रमाणे येणारा खर्च समाविष्ट असेल.
इ	खरेदी केलेल्या जागेची ग्रामपंचायत दप्तरी व सक्षम प्राधिकरणाकडे नोंद घेणे.

जागेची उपलब्धता-

१	जिल्हाधिकारी वा शासनाकडून उपलब्ध झालेल्या शासकीय / संपादित जागा
२	ग्रामपंचायत अंतर्गत गावठाण हद्दीत येणारी जागा व गावठाण हद्दीबाहेरील निवासी प्रयोजनासाठी सक्षम नियोजन प्राधिकरणाने मंजूरी दिलेल्या जागा

जागेची निवड करतांना पुढील बाबी विचारात घेण्यात याव्यात-

१	जागा निवडतांना समितीने आवश्यक त्या सर्व सोयी-सुविधा उदा. पाणी पुरवठा, रस्ता, सार्वजनिक सुविधा उपलब्ध असल्याबाबत खात्री करावी.
२	निवडलेल्या जागेस लाभार्थ्याची सहमती असावी.

जागा खरेदी प्रक्रिया

१	लाभार्थ्याने जागेची निवड केल्यानंतर जागा हस्तांतरण योग्य व जागेची किंमत याची शहानिशा समिती करेल.
२	लाभार्थी जागा मालका बरोबर विक्री करार (Agreement to sale) करेल.
३	जागेसाठी देय निधी लाभार्थ्यांच्या बँक/पोस्ट खात्यामध्ये जमा करण्यापूर्वी लाभार्थ्यांकडून प्रतिज्ञापत्र प्राप्त करून घेण्यात येईल.
४	वरील बाबींची पूर्तता झाल्यावर जागेचा देय निधी लाभार्थ्यांच्या बँक/पोस्ट खात्यामध्ये जमा करण्यात येईल.
५	समिती जागेची प्रत्यक्ष खरेदी करतांना समन्वय करेल.
६	लाभार्थी जागेची किंमत जागा मालकास अदा करेल व प्रत्यक्ष खरेदी प्रक्रिया (Sale deed) पार पाडेल.
७	खरेदीनंतर लाभार्थ्याच्या नावे सदर जागेची नोंद ग्रामपंचायत, City Survey व इतर सक्षम प्राधिकणाकडे समितीमार्फत केली जाईल. जागेची नोंद प्राधान्याने लाभधारकाच्या पत्नीच्या नावे किंवा संयुक्त नावाने घेण्यात येईल.
८	जागा खरेदीची प्रक्रिया पूर्ण केल्यानंतर ग्रामसभेपुढे अवलोकनार्थ ठेवण्यात येईल.

जागा लाभार्थ्यांच्या नावावर हस्तांतरीत झाल्यानंतर व सक्षम प्राधिकरणाची बांधकामास मान्यता घेतल्यानंतर लाभार्थ्यांस घरकुल बांधकामाचे अनुदान योजनेच्या निकषाप्रमाणे मंजूर करण्यात यावे.

निधीचे व्यवस्थापन

"पंडीत दीनदयाळ उपाध्याय घरकूल जागा खरेदी अर्थसहाय्य योजना" ही योजना सर्व घरकुल योजनेतील घरकुल पात्र परंतु घरकुल बांधकामासाठी जागा उपलब्ध नसलेल्या लाभार्थ्यांसाठी असली तरी संबंधित प्रशासकीय विभागाकडून त्या-त्या वित्तीय वर्षात उपलब्ध होणाऱ्या निधीच्या मर्यादेत लाभार्थ्यांची संख्या निश्चित करण्यात येईल.

या योजनेअंतर्गत राज्य शासनाकडील निधी संबंधित विभागाकडून "राज्य व्यवस्थापन कक्ष-ग्रामीण गृहनिर्माण" यांचे अधिनस्त स्वतंत्र बँक खात्यात जमा केला जाईल.

निधीचे वितरण

(अ) लाभार्थ्यांने गावठाण हद्दीतील जागा अथवा गावठाण हद्दीबाहेरील निवासी प्रयोजनासाठीची सक्षम प्राधिकरणाने मंजूर केलेली जागा खरेदी करण्यास सहमती दर्शविल्यास व समितीने याबाबतची शहानिशा केल्यानंतर जागा खरेदीसाठी निधी थेट लाभार्थ्यांच्या बँक/पोस्ट खात्यात जमा करण्यात येईल. राज्य व्यवस्थापन कक्ष-ग्रामीण गृहनिर्माण यांचेकडून सदर योजनेसाठी PFMS (Public Financial Management System) प्रणाली कार्यान्वित झाल्यानंतर या योजनेचा निधी PFMS प्रणालीव्दारे लाभार्थ्यांच्या बँक/पोस्ट खात्यात थेट जमा करण्याची कार्यवाही केली जाईल.

(ब) जिल्हाधिकारी यांचेकडून गाव पुनर्वसन अंतर्गत तसेच महाराष्ट्र जमीन महसूल (सरकारी जमिनीची विल्हेवाट लावणे) नियम, १९७१ अंतर्गत नियम २७ अन्वये शासकीय जमीन निवासी वापराकरिता प्रधानमंत्री आवास योजना (ग्रामीण) आणि राज्य पुरस्कृत ग्रामीण घरकुल योजनांकरिता उपलब्ध करून दिली गेल्यास सदर शासकीय जमिनीचा / संपादित जमीनीचा

मोबदला/कब्जा हक्क रक्कम निकषाप्रमाणे संबंधित जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा हे जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडे जमा करतील.

उपरोक्त (अ) आणि (ब) मध्ये जागेची किंमत प्रति लाभार्थी रू.५०,०००/- पेक्षा जास्त असल्यास त्यावरील रक्कम लाभार्थी / लाभार्थ्यांनी भरणे बंधनकारक राहील.

राज्यातील ग्रामीण गृहनिर्माण योजनांचे राज्यस्तरावरील समन्वयन करण्यासाठी ग्राम विकास विभाग समन्वय विभाग म्हणून काम करेल.

सदरचा शासन निर्णय अनौपचारिक संदर्भ, सामाजिक न्याय विभाग क्र.०५/बांधकामे, दि.१६.६.२०१७, आदिवासी विकास विभाग क्र.१३/का.१७, दि.३.३.२०१७, नियोजन विभाग क्र.७८/१४४४, दि.२१.३.२०१७ व वित्त विभाग क्र.२४१/२०१७/ व्यय-१५, दि.५.४.२०१७ अन्वये दिलेल्या मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१७०७१४१५५५५६४४२० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Aseem Gupta

Digitally signed by Aseem Gupta
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=RDD, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=42cb1d992ceadc1f5fea3c14e1cedf9b5ea392a9c81fdbde5629e68c9158678b, cn=Aseem Gupta
Date: 2017.07.14 16:48:09 +05'30'

(असीम गुप्ता)
सचिव, ग्राम विकास विभाग

प्रत,

१) मा.राज्यपाल यांचे सचिव
२) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३) सर्व मंत्री व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४) मा.विरोधी पक्ष नेता, विधान सभा/ विधान परिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
५) सर्व विधानसभा व विधान परिषद सदस्य

६) मा.मुख्य सचिव, यांचे वरीष्ठ स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
७) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य-१, मुंबई.
८) महालेखापाल (लेखापरीक्षण) महाराष्ट्र राज्य, मुंबई-१.
९) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य-२, नागपूर.
१०) महालेखापाल (लेखापरिक्षण), महाराष्ट्र राज्य-२, नागपूर.
११) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
१२) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
१३) अप्पर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालयीन प्रशासकीय विभाग (सर्व)
१४) सर्व विभागीय आयुक्त
१५) सर्व जिल्हाधिकारी
१६) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
१७) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य जीवनन्योती अभियान, सी.बी.डी.बेलापूर, नवी मुंबई
१८) संचालक, राज्य व्यवस्थापन कक्ष-ग्रामीण गृहनिर्माण, सी.बी.डी.,बेलापूर, नवी मुंबई
१९) संचालक, समाज कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
२०) आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक
२१) ग्राम विकास व जलसंधारण विभागातील सर्व सह/उप सचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, मंत्रालय, मुंबई
२२) उप सचिव, सामाजिक न्याय, आदिवासी विकास, अल्पसंख्यांक विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२३) उप सचिव, नियोजन (का.१४११ व १४१४) व वित्त विभाग (का.व्यय-१५ व अर्थ-१७) मंत्रालय, मुंबई
२४) सर्व प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा
२५) सर्व गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती
२६) अतिरिक्त संचालक, एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम कक्ष, बांधकाम भवन, फोर्ट, मुंबई.
२७) निवड नस्ती (कार्यासन योजना-१०)